Діно БУДЗАТІ

РІГОЛЕТТО

На військовому параді з нагоди Дня незалежності ми вперше побачили бойову техніку з ядерною зброєю.

Був безхмарний, але сірий лютневий день, і однобарвне світло ледь оживляло палаци проспекту, на яких маяли прапори. Там, де стояв я, марш танків-велетнів, що відкривали парад, оглушливо гуркочучи бруківкою, не справив на присутніх звичного електризуючого ефекту. Слабенькі нещирі оплески почулись лише при появі наїжачених гарматами суперсучасних бойових машин, де елегантно вдягнені вояки в сталевих касках і шкіряних шоломах позирали вниз із люків високих башт. У чеканні чогось сенсаційного всі погляди були спрямовані в бік площі Парламенту, звідки рухались колони військової техніки.

Марш танків тривав майже три чверті години, і в глядачів уже гуло в голові. Нарешті, яро ревучи, зник останній металевий мастодонт, і проспект спорожнів. Ляскіт танків заглух разом зі згасаючими звуками фанфар.

Публіка томилась у чеканні. Чому ніхто не їде? Невже дано наказ припинити парад?

Та ось удалині безгучно виникла якась чудернацька штукенція, за нею друга, третя й ще багато таких, вишикуваних у довгу колону. Кожна з них мала чотири гумові колеса, одначе не була ні легковиком, ні вантажівкою, ні транспортером, ні жодною зі знаних машин. Дивні повози невідомого призначення й надто вбогі на вигляд.

Я стояв біля самого проспекту й міг їх добре розгледіти, аби тепер приблизно змалювати їхню форму. В них проглядало щось від труби,

казанка, польової кухні, навіть труни. Невеликі й непоказні, вони були геть позбавлені того зовнішнього бутафорського лиску, який часто-густо вшляхетнює навіть найзлиденнішу машинерію, їхні незграбні металеві оболонки здавалися грубо пристосованими. Пригадую щось на зразок бічних дверцят, трохи зім'ятих, які, очевидно, годі було просто зачинити, а тільки затріснути з металевим грюком. Ці казанки і труни мали жовтий колір з зеленими серпастими смугами для камуфляжу. В задній частині машин стояли парами солдати, чиї погруддя виглядали з люків. Незвичними були їхні однострої, каски та зброя. Автоматичні карабіни, що їх вони тримали в руках, мали радше декоративне призначення, так само як ще недавно на парадах викрашалися вершники з шаблями та списами.

Присутніх особливо вразили дві обставини: цілковита тиша, з якою їхали ці машини, що живилися невідомою енергією, і насамперед — фізичний вигляд вояків. Вони не мали атлетичного вигляду красенів-танкістів, не були засмаглими, як ті, не посміхалися з юнацьким зухвальством, навіть здавались непричетними до суворої армійської служби. Це були хирляві й дивакуваті подоби студентів-філософів, високочолих і довгоносих, в окулярах і радіошоломах. Їхня поведінка свідчила, що вони нехтують званням солдата. На обличчях малювалась певна вимушена заклопотаність. Хто не керував машинами, розгублено чи збайдужіло роззирався. Лише деякі водії цих неоковирних бляшанок відповідали уявленням про образ військовика. Однак вони сиділи під прозорими банями у вигляді відкритого зверху келиха, через що їхні обличчя ставали неприємно схожими на гіпсові маски.

Пам'ятаю, що бачив на другій чи третій машині горбаня, можливо, офіцера, який сидів трохи вище за інших. Не звертаючи увагу на численних глядачів, він знай обертався й позирав на задні машини, наче боявся, що ті відстануть. "Нумо, Ріголетто!" — крикнув йому хтось із балкона. Він звів очі вгору і з нещирою посмішкою вітально змахнув рукою.

Саме вбозтво представлених народові нових досягнень військової техніки — адже всі здогадались, яка пекельна руйнівна сила міститься в тих хистких бляшанках — викликало загальну тривогу. Якби ця машинерія мала надійний, безпечний вигляд, не було б такого стихійного хвилювання. Тому й не лунали ні оплески, ні крики захоплення.

У цьому безгомінні мені раптом почулось — як це краще сказати? — що від загадкових машин лине легке ритмічне посвистування. Воно дещо нагадувало поклик перелітних птахів, однак не було пташиним. Спочатку дуже тихий, відтак усе гучніший, цей свист набував дратівної гостроти.

Я спрямував свій погляд на офіцера-горбаня. Побачив, як він скинув радіошолом і почав збуджено перемовлятися з вояком, що сидів нижче. На інших машинах теж були помітні ознаки нервування, немовби трапилося щось надзвичайне.

Саме тоді у прилеглих будинках враз завило шість чи сім псів. Підвіконня були всіяні глядачами, майже всі вікна відчинені, й собачі заводи полетіли луною вздовж проспекта. Чому хвилювалися тварини? Кого вони з таким відчаєм кликали на допомогу?

Майже водночас я помітив краєчком ока, як щось сіре майнуло за моєю спиною. Я озирнувся і встиг побачити пацюків, що вистрибували з віконця підвалу й шалено кидалися врозтіч.

Літній пан поруч мене підняв руку й тицьнув указівним пальцем угору. Посеред проспекта, над машинами з атомною зброєю з'явилися дивні струмені червонястого пилу, схожі на стовпи торнадо, але не вихрові. За кілька секунд вони набули геометричної форми і більшої щільності. Тепер ці застрашливі струмені густого пилу піднялися вже метрів на тридцять над дахами будинків. То там, то там, скільки сягало

око, над святковим проспектом росли нові стовпи пилуватої речовини іржавого кольору. А замкнені в квартирах собаки вили без угаву.

Що трапилась? Колона припинила рух, і офіцер-горбань, скочивши на землю, побіг уздовж колони машин, даючи якісь розпорядження немовби іноземною мовою.

З неприхованим страхом вояки заметушились навколо своїх металевих трун.

Тепер мінарети з туману чи дрібного пилу — явні викиди вмісту ядерних возів — зловісно височіли над стовпищем людей. Ще одна зграя пацюків вироїлася з підвалу й кинулась навтікача.

Пригнічена і перестрашена юрба вперто мовчала. В будинку навпроти відчинилося вікно, й у ньому з'явилась молода розпатлана жінка. Вона застигла на хвильку, роздивляючись стовпи загадкового пилу, тоді в нападі граничного відчаю вчепилася руками в волосся й вибухнула несамовитим криком: "Мадонно! О Мадонно!"

Який жах! Намагаючись зберігати спокій, я попнувся назад. Кинув останній погляд на вояків, які гарячково метушилися навколо машин, наче не могли їх приборкати.

Чи встигну втекти? Спочатку обережними кроками, щоб ніхто не звернув увагу, потім дедалі швидше й швидше, я вигулькнув із юрби й рвонув у найближчий провулок. Чув позаду глухе хвилювання й панічні крики вже пойнятих жахом людей. Пробігши метрів триста, я знайшов сили зупинитись і востаннє глянути назад. Над чорною масою втікачів гойдалися химерні, мов зіткані з туману, червонясті вежі. Їхні рухи набирали гарячкового темпу. Несамовитий зойк юрби розлігся над містом.

Потім трапилося те, що всім відомо.

ВСЕСВІТ. — 2005. — № 7/8.

ПЕДАН Юрій, переклад з італійської, 2005.